

2027

PLAN RODNE RAVNOPRAVNOSTI

GENDER EQUALITY PLAN

2023-2027

ASPIRA[®] UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

2023

Sažeta web verzija

Uvod

- Veleučilište Aspira međunarodno je priznata obrazovna i znanstvena institucija, prepoznata po inovacijama koje su osnova za prijenos znanja u gospodarstvo i temelj njegova razvoja. Znanstvena i umjetnička istraživanja usmjerena su sukladno potrebama društvenog i gospodarskog razvoja, a nastavni proces je usklađen s potrebama tržišta rada i društva u cjelini.
- Od svog osnutka, Veleučilište Aspira neprestano naglašava i razvija elemente potpune ravnopravnosti svih uključenih skupina. Osnovna etička načela i vrijednosti koje promiče su: zaštita ljudskih prava i sloboda, zabrana diskriminacije i uznemiravanja, načelo poštivanja zakona i pravnih postupaka, akademske slobode, načelo profesionalnosti, sloboda javnog izražavanja, znanstvena čestitost, zabrana krivotvorenja i plagiranja, zabrana zlouporabe autorstva, pridržavanja etičkih načela u odnosu prema matičnoj ustanovi i prema studentima/icama. Među svojim procesima Veleučilište Aspira posvećuje posebnu pozornost i brigu o rodnoj ravnopravnosti.
- Postizanje rodne ravnopravnosti u svim područjima, uključujući akademsku i istraživačku zajednicu, osnovni je preduvjet za tolerantnije, održivije i prosperitetnije društvo. Ravnopravnost spolova nije samo temeljno ljudsko pravo, već i nužan temelj za miran, prosperitetan i održiv svijet. Osiguranje jednakog pristupa obrazovanju, zdravstvenoj skrbi i dostojanstvenom radu ženama i djevojkama te njihove zastupljenosti u političkim i gospodarskim procesima donošenja odluka, bit će poticaj održivoj ekonomiji te će donijeti korist društvu i čovječanstvu u cjelini. Stoga treba posvuda ukloniti sve oblike diskriminacije žena i djevojaka, eliminirati sve oblike nasilja i eksploatacije u javnoj i privatnoj sferi.

- Upravo iz tog razloga uočena je potreba izrade strukturiranog dokumenta koji će definirati glavna područja postupanja veleučilišta Aspira vezana za rodnu ravnopravnost svih djelatnika/ica. Plan obuhvaća pregled zakonodavnog okvira koji je bio okosnica za izradu dokumenta, definira glavna strateška područja Plana rodne ravnopravnosti, njihove glavne ciljeve i planirane aktivnosti. Planom su postavljeni dugoročni ciljevi usklađivanja institucionalnih aktivnosti s političkim smjernicama rodno ravnopravnosti. U širem smislu, cilj je Plana sprječavanje svake diskriminacije među zaposlenicima/ama Veleučilišta Aspira, bez obzira na njihovu dob, spol, rasu, etničku pripadnost, jezik, vjeru, politička uvjerenja, funkcionalne sposobnosti, rodni identitet, te druge biološke i društvene posebnosti i različitosti. Planom se istodobno reguliraju primjena i praćenje provedbe planiranih mjera, uključujući podizanje svijesti djelatnika/ica i sastavnica o ravnopravnosti s obzirom na spol, izbjegavanju stereotipa i razvoj kulture sprječavanja i sankcioniranja diskriminacije i nasilja s obzirom na spol. Plan ujedno predviđa periodičko prikupljanje podataka te njihovo objavljivanje.
Plan je otvoren prema svim zaposlenicima/ama, vanjskim dionicima/ama i studentima/cama. Naglasak je dan i na samu vidljivost dokumenta kako bi njegovo donošenje i implementacija postigli željeni učinak među djelatnicima/ama i studentima/icama Veleučilišta.

Zakonodavni okvir

- Polazište i motivacija za izradu Plana rodne ravnopravnosti ima uporište u nacionalnom i europskom zakonodavnom okviru te u UN-ovim Ciljevima održivog razvoja koje Veleučilište Aspira u potpunosti podupire kao dio svojih nastojanja za osiguranje društvene uključenosti, ravnopravnosti i sprečavanja svih oblika diskriminacije i uznemiravanja.
- Također, Europska komisija usvojila je u ožujku 2020. godine strategiju „Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025.“ U skladu s navedenom Strategijom, u svrhu jačanja rodne ravnopravnosti, svi programi financirani iz programa Obzor Europa, temeljnog programa Europske unije za istraživanje i inovacije 2021.-2027., moraju imati usvojen Plan rodne ravnopravnosti.
- Plan proizlazi iz centralne Strategije Veleučilišta za razdoblje od 2020 do 2025.
- U skladu s načelom rodne jednakosti i jednakih prilika u obrazovanju za sve studente/ice uključujući i one iz ranjivih i podzastupljenih društvenih skupina, te studente/ice s invaliditetom, Veleučilište Aspira obavezuje se da će kontinuirano provoditi sve politike postupanja, pomoći i sustavne afirmativne podrške.

Zakoni

Ravnopravnost spolova temeljna je ustavna vrednota (čl. 3.). Čl. 14. Ustava Republike Hrvatske (NN 56/1990., 135/1997., 08/1998., 113/2000., 124/2000., 28/2001., 41/2001., 55/2001., 76/2010., 85/2010., 05/2014.)

Sukladno Ustavu Republike Hrvatske, sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske.

Ustav jamči svakome u Republici Hrvatskoj prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.

Zakonom o ravnopravnosti spolova (NN, 82/08, 69/17) utvrđuju se opće osnove za zaštitu i promicanje ravnopravnosti kao temeljne vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske, te definira i uređuje način zaštite od diskriminacije na temelju spola i stvaranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce.

Ravnopravnost spolova znači da su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

-
- Obrazovne i znanstvene institucije dužne su provoditi programe izobrazbe o ravnopravnosti spolova zasvoje djelatnike/ce. Diskriminacija na temelju spola označava svaku razliku, isključenje ili ograničenje učinjeno na osnovi spola kojemu je posljedica ili svrha ugrožavanje ili onemogućavanje priznanja, uživanja ili korištenja ljudskih prava i osnovnih sloboda u političkom, gospodarskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom području na osnovi ravnopravnosti muškaraca i žena, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, građanskom i svakom drugom području života. Ovim se zakonom zabranjuje diskriminacija na temelju bračnog i obiteljskog statusa. Nepovoljnije postupanje prema ženama na osnovi trudnoće i materinstva smatra se diskriminacijom. Izravna diskriminacija je svako postupanje uvjetovano spolom kojim se osoba stavlja ili je bila stavljena ili bi mogla biti stavljena u nepovoljniji položaj od druge osobe u usporedivoj situaciji. Neizravna diskriminacija postoji kada neutralna pravna norma, kriterij ili praksa stavljaju osobe jednoga spola u nepovoljniji položaj u odnosu na osobe suprotnog spola, osim ako je ta pravna norma, kriterij ili praksa objektivno opravdana legitimnim ciljem, a sredstva usmjerena postizanju tog cilja su primjerena i nužna.
 - Ustanove kojima je obrazovanje primarna djelatnost trebaju sustavno provoditi mjere osiguravanja jednakog pristupa obrazovanju na svim razinama te aktivnosti vezane za stručno usavršavanje i napredovanje u zvanja radnika/ica u odgoju i obrazovanju. Na svim razinama odgoja i obrazovanja treba primjereno brinuti o ujednačenoj zastupljenosti po spolu u učeničkoj i studentskoj populaciji, a sve odgojno-obrazovne ustanove trebaju posebnu pozornost posvetiti ujednačenoj zastupljenosti obaju spolova u upravljačkim strukturama.

Uznemiravanje

Zakonom o suzbijanju diskriminacije osigurava se zaštita i promicanje jednakosti kao najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske, a sukladno članku 3 ovoga zakona, uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje uzrokovano nekim od prethodnonavedenih osnova koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, ako je uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Spolno uznemiravanje je svako verbalno, neverbalno ili fizičko neželjeno ponašanje spolne naravi koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobi, koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje. Zakon zabranjuje diskriminaciju u svim pojavnim oblicima.

Plan rodne ravnopravnosti naslanja se
jošna nekoliko strateških nacionalnih,
europskih i svjetskih strategija te
politika i kriterija praćenja:

- Strategija znanosti, obrazovanja i tehnologije Republike Hrvatske
- Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije za razdoblje od 2017. do 2022. godine
- Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine
- Direktiva (EU) 2019/1158 Europskog parlamenta i Vijeća o ravnoteži između poslovnog i privatnog života roditelja i pružatelja skrbi
- Izvješće Odbora za prava žena i jednakost spolova o znanstvenim i sveučilišnim karijerama žena i staklenom stropu na koji nailaze (2015.)
- Strategija za ravnopravnost spolova 2018. - 2023. Vijeća Europe
- Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, tj. Istanbulska konvencija
- Konvencija MOR-a o borbi protiv nasilja i uznemiravanja u svijetu rada (2019.), preporuke br. 206 o iskorjenjivanju nasilja i uznemiravanja u svijetu rada
- Opća deklaracija o ljudskim pravima i ova međunarodna pakta o ljudskim pravima
- Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), 1979.
- Preporuke Odbora za uklanjanje diskriminacije žena za Hrvatsku, 2015. (CEDAW/C/HRV/CO/4-5)
- Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030.
- Europski institut za ravnopravnost spolova (Indeks ravnopravnosti spolova, GEAR alat)
- Europska povelja za istraživače i Kodeks ponašanja za zapošljavanje istraživača
- Strategija ljudskih resursa za istraživače (HRS4R)
- Obzor Europa (2021. – 2027.)

Ciljevi

Pripremne radnje za izradu Plana

Temeljem analize zakonodavnog i strateškog okvira EU-a i Republike Hrvatske te uzevši u obzir međunarodne dokumente i preporuke Horizon Europe guidance on gender equality plans 2021, Promoting gender equality in academia and research institutions (European Institute for Gender Equality, 2016), Plan rodne ravnopravnosti spolova Veleučilišta Aspira izrađen je na način da odgovara potrebama postizanja sljedećih ciljeva:

1. Uključivanje rodne ravnopravnosti u svim područjima djelovanja institucije
2. Podizanje razine znanja i svijesti o rodnoj ravnopravnosti, višestrukoj diskriminaciji i rodno utemeljenom nasilju
3. Poticanje rodne ravnopravnosti u organizacijskoj strukturi i na upravljačkim pozicijama institucije
4. Uključivanje rodne ravnopravnosti u kadrovske politike
5. Uspostavljanje ravnoteže između poslovnih i privatnih obveza u vidu jednake podrške za sve zaposlenike u postizanju profesionalnog i osobnog razvoja
6. Prevencija i sankcioniranje seksualnog uznemiravanja i drugih oblika rodne i višestruke diskriminacije
7. Postizanje rodne ravnopravnosti u poučavanju, znanstvenoj produkciji i istraživanju

Iako u Europi više žena nego muškaraca ima sveučilišnu diplomu, žene su i dalje nedovoljno zastupljene u bolje plaćenim profesijama. Kad je riječ o slabo plaćenim poslovima, sektorima ili radnim mjestima, veći je udio žena. Diskriminirajuće društvene norme i stereotipi o vještinama žena i muškaraca te podcjenjivanje rada žena neki su od čimbenika koji tome doprinose.

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VLJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025

Digitalna tranzicija iznimno je važna u tom kontekstu. Uz vrlo brzu transformaciju i digitalizaciju gospodarstva i tržišta rada danas su za 90 % radnih mjesta potrebne osnovne digitalne vještine. Udio žena među osobama koje studiraju i ostvaruju karijeru u području IKT-a u EU-u iznosi samo 17 %, a među osobama s diplomom iz područja STEM-a samo 36 %, unatoč činjenici da djevojčice postižu bolje rezultate u digitalnoj pismenosti.

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VLJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025

Prosperitetnija Europa s istaknutijom socijalnom komponentom ovisi o svima nama. Žene i muškarci u svojoj raznolikosti trebali bi imati jednake mogućnosti za uspjeh i ekonomsku neovisnost, biti jednako plaćeni za rad jednake vrijednosti, imati jednak pristup financiranju i primati pravedne mirovine. Žene i muškarci trebali bi ravnomjerno dijeliti obveze skrbi i financijske obveze.

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VLJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025

Prvi korak u Razvoju protokola rodne ravnopravnosti na Veleučilištu je imenovati Povjerenika/cu za rodnu ravnopravnost koji će svojim djelovanjem omogućiti pristup informacijama i pružati savjetodavnu podršku

Povjerenik/ica

Zadaci Povjerenika/ice

- objaviti Plan rodne ravnopravnosti na internetskoj stranici Veleučilišta
- uspostaviti protokol za analizu rodne ravnopravnosti
- prikupljati na godišnjoj osnovi informacije o rodnoj ravnopravnosti
- objaviti godišnje izvješće o rodnoj ravnopravnosti
- održati edukacije o rodnoj ravnopravnosti
- promicanje korištenja rodno neutralnog jezika u akademskoj komunikaciji

Zaključak

- Plan je strateški dokument Veleučilišta s ukomponiranim akcijskim planom izrađenim po SMART shemi, a koji osigurava aktivnosti za postizanje institucijske kulture rodne ravnopravnosti i različitosti, integraciju rodne perspektive u studijske programe, znanstveno stručnu i istraživačku djelatnost i transfer znanja o rodnoj ravnopravnosti. Nužno je kontinuirano provoditi akcije kojima se čitava javnost, i Veleučilište kao njezin dio, i dalje osvješčujemo o neprihvatljivosti rodnih stereotipa u svim sferama društva, pa tako i u znanosti.
Potrebno je poticati rodnu uravnoteženost te realizirati načelo jednakih mogućnosti pri otvaranju vodećih pozicija do sada u tom segmentu podzastupljenom rodu, kroz razvoj i korištenje mjera za usklađivanje profesionalnog i osobnog života. Svim zainteresiranim osobama učinit će se dostupnim objavom a Veleučilište s njime obvezuje, u okvirima i uz ograničenja nacionalnog zakonodavstva, pratiti i implementirati važeće relevantne propise, smjernice i preporuke kako bi u najvećoj mogućoj mjeri dostigao svoj cilj - stvarnu ravnopravnost spolova. Izrada i provedba Plana rodne ravnopravnosti je put prema borbi protiv rodne nejednakosti u visokoobrazovnim zajednicama. Očekuje se da će sve promjene koje će se provesti ovim Planom imati dugoročan učinak.

- Primarni cilj ovog Plana jest izgradnja institucionalne kulture rodne ravnopravnosti, nakon čega slijedi podrška uspostavljanju ravnoteže između profesionalnog i privatnog života u zajednici Veleučilišta, kao i integracija rodne perspektive u nastavi, osposobljavanju i istraživanju. Imenovanjem Povjerenika/ice za rodnu ravnopravnost, koja će biti nositelj/ica provedbe većine mjera, postaviti će se temelj za uspješnu provedbu svih aktivnosti. Štoviše, godišnja izvješća o svim aktivnostima predviđenima ovim

Planom osigurati će se sustavan, praktičan i učinkovit pristup praćenja rodne ravnopravnosti na Veleučilištu do 2027. godine. Takav pristup omogućiti će uspostavu čvrste osnove za kontinuirane napore u iskorjenjivanju rodno utemeljenih nejednakosti. Veleučilište će istovremeno pridonijeti ujednačavanju mogućnosti u akademskoj zajednici i istraživanju, što je sastavni dio postizanja održivije pravednije budućnosti za sve. Uprava će koristiti izvještaje Povjerenstva za procjenu napretka provedbe Plana, uočavanje novih ili preostalih izazova i mogućnosti te poduzimanje odgovarajućih mjera za njihovo rješavanje u narednoj godini. Razvoj kulture rodne ravnopravnosti je dugoročan proces usvajanja novih praksi pri čemu se istodobno nastoji otkloniti nesvjesni otpor pojedinaca u zajednici. Povjerenstvo se obvezuje provoditi mjere za razvoj i održavanje rodne ravnoteže na ustanovi, rješavati rodne predrasude među zaposlenicima i donositeljima odluka, uspostaviti radne skupine posvećene odgovarajućim temama i podizati svijest putem radionica i komunikacijskih aktivnosti.

Dugoročni ciljevi na području ravnopravnosti spolova su:

ukazati na važnost ravnopravnosti spolova u svih sferama života; autonomno razviti i primijeniti niz aktivnosti i politika u svrhu promicanja i uspostavljanja ravnopravnosti spolova;

definirati ciljne mjere kojima se uklanja postojeće nejednakosti između žena i muškaraca, a perspektiva ravnopravnosti spolova integrira u projekte i programe;

suradivati sa svim akterima koji promiču rodna prava i dostojanstvo te pratiti dobru praksu drugih institucija u RH i inozemstvu;

privlačiti vrhunske kandidate/kandidatkinje kvalitetnim uvjetima za vlastiti rad i razvoj, znanstveno usavršavanje i razvoj profesionalnih karijera u znanosti uz istovremenu primjerenost edukacije i uvjeta rada potrebama roditelja te usklađivanje obiteljskih i poslovnih obveza u okviru mjera definiranih nacionalnim zakonodavstvom;

promovirati korištenje prava koja se kroz institucionaliziranu brigu za rodnu ravnopravnost daju muškarcima u sklopu nacionalne politike usklađivanja obiteljskih obveza i plaćenog rada;

otklanjanje percepciju da je rad na ravnopravnosti spolova nepotreban;

osnaživati žene znanstvenice za aktivniju participaciju u upravljačkim i voditeljskim pozicijama uklanjanjem tzv. prikrivene diskriminacije i staklenog stropa.